

Kutatásmódszertan I.: Irányzatok és módszerek az elmúlt száz év történetírásában

DE Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola, I. évf. 1. félév, szeminárium

Oktató: Dr. Prepuk Anikó

1. A historizmustól a posztmodernig: a történetírás 20. századi átalakulásának módszertani következményei

Kötelező irodalom:

- Carr, Edward Hallett: *Mi a történelem?* Budapest, 1995.
- Bloch, Marc: *A történész mestersége. Történetelméleti írások.* Budapest, 1996.
- Iggers, Georg G.: *A német historizmus.* Budapest, 1988. 102–140.

Ajánlott irodalom:

- Gyáni Gábor: Miről szól a történelem? Posztmodern kihívás a történetírásban. In: Uő: *Emlékezés, emlékezet és a történelem elbeszélése.* Budapest, 2000. 11–30.
- White, Hayden: A narrativitás értéke a valóság megjelenítésében. In: Uő: *A történelem terhe.* Budapest, 1997. 103–143.

2. A várostörténet irányzatai

Kötelező irodalom:

- Bácskai Vera: Várostörténet. In: Bódy Zsombor – Ö. Kovács József (szerk.): *Bevezetés a társadalomtörténetbe.* Budapest, 2003. 243–257.
- Kövér György: Településszerkezet és városhierarchia. In: Gyáni Gábor – Kövér György: *Magyarország társadalomtörténete.* Budapest, 1998. 48–65.
- Gyáni Gábor: „Térbeli fordulat” és a várostörténet. *Korunk*, 18 (2007) 7. 4–14.

Ajánlott irodalom:

- Bácskai Vera: *Városok és városi társadalom Magyarországon a 19. század elején.* Budapest, 1988. 15–59.
- Gyáni Gábor: A várostörténet-írás új irányzata (New Urban History). *Történelmi Szemle*, 20 (1978) 3–4. 588–601.
- Czoch Gábor – Szabó Gábor – Zsinka László: Változások a magyar város- és településrendszerben 1784 és 1910 között. *Aetas*, 8 (1993) 4. 113–133. (Ld. még Uők: *Kőfallal, sárpalánkkal... Várostörténeti tanulmányok. Rendi társadalom – polgári társadalom* 7. Debrecen, 1997. 25–50.)
- Berki Márton: A térbeliség trialektikája. The trialectics of spatiality. *Tér és Társadalom*, 29 (2015) 2. 3–18.

3. A politika társadalomtörténete: a politikai szociológia alapfogalmai és módszerei

Kötelező irodalom:

- Lipset, Seymour Martin: *Homo politicus. A politika társadalmi alapjai.* Budapest, 1995. 13–99.
- Szabó Dániel: Politikai társadalomtörténet – a politika társadalomtörténete. In: Bódy Zsombor – Ö. Kovács József (szerk.): *Bevezetés a társadalomtörténetbe.* 371–386.

Ajánlott irodalom:

- Dr. Rudai Dezső: *A politikai ideológia, pártszerkezet, hivatás és életkor szerepe a magyar képviselőház és a pártok életében (1861–1935).* Budapest, 1936.
- Lakatos Ernő: *A magyar politikai vezetőréteg, 1848–1918. Társadalomtörténeti tanulmány.* Budapest, 1942.

4. Politikai elit-vizsgálatok Magyarországon

Kötelező irodalom:

- Dr. Rudai Dezső: *A politikai ideológia, pártszerkezet, hivatás és életkor szerepe a magyar képviselőház és a pártok életében (1861–1935)*. Budapest, 1936.
- Lakatos Ernő: *A magyar politikai vezetőréteg, 1848–1918. Társadalomtörténeti tanulmány*. Budapest, 1942.
- Vörös Károly: *Budapest legnagyobb adófizetői, 1873–1917*. Budapest: Akadémiai, 1979.

5. A mentalitástörténet tematikai és módszertani sokszínűsége

Kötelező irodalom:

- Czoch Gábor: A mentalitástörténet. In: Bódy Zsombor – Ö. Kovács József (szerk.): *Bevezetés a társadalomtörténetbe*. 467–493.
- Le Goff, Jacques: A mentalitástörténet problémái. *Világosság*, 17 (1976) 11. 683–689.
- Braudel, Fernand: A történelem és a társadalomtudományok. A hosszú időtartam. *Századok*, 106 (1972) 4–5. 986–1012.

Ajánlott irodalom:

- Szabó Dániel: Párbaj a dualizmus korában, avagy haza a vívóteremben. In: *Társadalmi konfliktusok. Rendi társadalom – polgári társadalom* 4. Salgótarján, 1989. 331–338.
- Gluck, Mary: A Wahrmann–Istóczy párbaj. In: Frank Tibor (szerk.): *Honszeretet és hazafiúi hűség. Wahrmann Mór*. Budapest, 2006. 171–182.

6. A mikrotörténelem irányzatai

Kötelező irodalom:

- Szijártó M. István: A mikrotörténelem. In: Bódy Zsombor – Ö. Kovács József (szerk.): *Bevezetés a társadalomtörténetbe*. 494–513.
- Szijártó M. István: *A történész mikroszkópja. A mikrotörténelem elmélete és gyakorlata*. Budapest, 2014. 36–80.
- Revel, Jacques: A mikroszintű vizsgálat és a társadalmi jelenségek konstruálása. In: Czoch Gábor – Sonkoly Gábor (szerk.): *Társadalomtörténet másképp. A francia társadalomtörténet új útjai a kilencvenes években*. Debrecen, 1995. 51–70. (ld. még *Aetas*, 1996. 4. sz.)

Ajánlott irodalom:

- Szekeres András: Mikrotörténelem és általános történeti tudás. In: *Mikrotörténelem: Vívmányok és korlátok. Rendi társadalom – polgári társadalom* 12. Miskolc, 2003. 20–30.
- Papp Gábor: Hogyan számoljunk le falubeli ellenfeleinkkel? Mikrotörténelem – összehasonlítás – analógia. In: Papp Gábor – Szijártó M. István (szerk.): *Mikrotörténelem másodfokon*. Budapest, 2010. 92–115.

A jegyszerzés feltétele a félév végi szóbeli beszámoló a feldolgozott témákról, illetve részletes recenzió készítése az alábbi művek egyikéről:

- Bácskai Vera: *Vállalkozók előfutárai. Nagykereskedők a reformkori Pesten*. Bp., 1989.
- Boyer, Paul – Nissenbaum, Stephen: *Boszorkányok Salemben. A boszorkányság társadalmi gyökerei*. Bp., 2002.
- Burke, Peter: *A népi kultúra a kora újkori Európában*. Bp., 1991.
- Davis, Natalie Zemon: *Társadalom és kultúra a kora újkori Franciaországban*. Bp., 2001.
- Ginzburg, Carlo: *A sajt és a kukacok. Egy 16. századi molnár világképe*. Bp., 1991.

- Gyáni Gábor: *Hétköznapi Budapest. Nagyvárosi élet a századfordulón.* Bp., 1995.
- Gyáni Gábor: *Utca és szalon. Társadalmi térhasználat Budapesten, 1870–1940.* Bp., 1998.
- Husz Ildikó: *Család és társadalmi reprodukció a 19. században.* Bp., 2002.
- Kövér György: *A tisztaeszlári dráma. Társadalomtörténeti látószögek.* Bp., 2011. (A társadalomtörténet vagy a per elemzésének bemutatása)

Dr. Prepuk Anikó
egyetemi docens